

vertrokken naar de graaf die hem, zo blijkt achteraf, heeft genegeerd als was hij een waardeloze pachter - richt Frantisek zich waarschuwend en liefkozend tot het meisje dat zich plots - in zijn verbeelding? - opricht. Ze verdwijnen samen en wanneer Casanova even later ontdekt dat ze er niet meer is, schreeuwt hij letterlijk moord en brand, herhaalt jammerend zijn berekeningen, roept wanhopig dat zij de wissel was op zijn eeuwigheid. Waarop de trouwe Frantisek snel een huwelijk afsluit tussen beiden: "wat God heeft gescheiden zal geen mens ooit verenigen". Er wordt azijn gedronken op de eeuwigheid. Casanova blijft alleen achter met een levenloze vrouw en een dode hond.

Mooi is het om te ontdekken hoe Casanova zich ophoudt in een verzonnen wereld die een mogelijk alternatief moet bieden voor zijn vergane glorie. Want daar gaat het stuk over: over de niet aflatende pogingen een heden leefbaar te houden door het te verzinnen, en door terug te grijpen naar brokjes succesvol verleden. Dat verleden komt echter niet werkelijk tot leven, aangezien het geen perspectieven opent voor de toekomst: Casanova is oud en ziek. Leven in herinneringen maakt paradoxaal genoeg het verleden vruchteloos en dus dood. Dat is het ontvullende besef waarmee de oude Casanova, in gezelschap van zijn levenloze bruid en hond, uiteindelijk wordt geconfronteerd. Casanova poogt krampachtig de realiteit te manipuleren om de wereld in het eigen hoofd in stand te houden. Zo heeft het meisje volgens hem geen navel: de cijfers opgetekend in zijn boek moeten immers kloppen met de realiteit, binnengebracht door de knecht. Volgens Casanova heeft iemand haar vleugeltjes afgerukt: hoe zou ze anders vanuit de hemel zijn afgedaald om hem te komen halen? De trouwe knecht doet al het mogelijke om de finale ontvulling van zijn baas uit te stellen, zijn verbeeldingswereld in stand te houden. Blaffend en graaiend vervangt hij de pas gestorven hond, waaraan, zo lees ik tenminste in het programmaboekje, Casanova erg gehecht was. Wijselijk zwijgt hij wanneer zijn baas vertelt dat hij zonet met het meisje een menuet heeft gedanst, door niemand echter opgemerkt. Als een picaro beveelt hij zijn 'ridder' de mooiste gewaden aan. De werkelijkheid toont slechts enkele versleten stukken stof. Als een rechschepen priester verbindt hij zijn meester in het huwelijk met het meisje in het blanke gewaad. Maar zijn afwezigheid daarna brengt Ca-

sanova in confrontatie met zichzelf: zonder de ander houdt de fantasiewereld geen stand, wordt het isolement ondraaglijk. Casanova's fantasie is niet verruimend of verrijkend, maar ziek als zijn lichaam.

De tekst biedt een zijspoor: het herhaaldelijk terugkerende Bijbelse verhaal van de bruiloft in Kanaan. De onhandige inlassing van dit motief bemoeilijkt de interpretatie; mogelijk is de gemeenschappelijke thematische noemer de beschreven spanning tussen schijn en zijn, fantasie en realiteit. In tijden van nood moet iedereen water in wijn veranderen, de verbeelding hanteren om de realiteit leefbaar te houden.

Waarom hou ik niet van deze voorstelling? Mijn afkeer, zal ik maar zeggen, situeert zich niet zozeer op het tekstuele niveau, ondanks de onhandige symboliek en ondanks het feit dat een aantal potentieel betekenisvolle elementen leeg en zinloos blijven omdat het raster - Casanova's leven en persoon - te vaag getekend is: het belang van de hond, het gedante menuet, het verleden waarin zijn leven als oplichter en spion vrijwel onbesproken blijft. Het probleem situeert zich in dat grote gebied waarmee een publiek primair geconfronteerd wordt: dat gebied waarin van een tekst theater wordt gemaakt. *Onecht* is het woord dat het samenspel van acteurs, kostumes, decor en belichting, geluid karakteriseert. Hoe bedreven, handig en virtuoos de twee acteurs, Lucas Vandervost (Casanova) en Bob De Moor (Frantisek) zich ook schikken naar en in

hun rol, het resultaat blijft glad, koud en oninteressant. Vandervost verbergt zich onder zijn witte make-up, zijn haar is gepoederd; hij beweegt verkrampd en onnatuurlijk, misbruikt zijn stem, dit alles wellicht om zogenaamd dichter te komen bij de rol die hij incarneert. Huilen, klagen en schreeuwen: die mogelijk schrijnende momenten in de voorstelling worden wansmakelijk onecht. De *Ersatz*-sfeer wordt verder in de hand gewerkt door het blauwige licht, de geluidsband met losbrekende donder, gierende wind, hondengeblaf uitdrukkend in wegstervende echo. Wie weet was het de bedoeling deze onechtheid te laten gelden als metafoor voor de onechte wereld waarin Casanova zich ophoudt. Helaas valt hoe dan ook, in beide gevallen, de spannende uitdaging van het acteervak weg: die intelligente en kwetsbare positie waardoor de acteur zo intrigerend wordt en zichtbaar. *Casanova*: hondengeblaf, wegstervende echo...

Sigrid Bousset

Casanova. Auteurs: Filip Vanluchene, Eric De Volder. Decor, licht en regie: Eric De Volder. Met: Lucas Vandervost, Bob De Moor, Inge Boscher. Productie: De Tijd, De Singel.

Gezien in de Beursschouwburg te Brussel op 11 oktober en in de Stadsschouwburg te Leuven op 18 oktober

Het Zuidelijk Toneel Eindhoven

Het Zuiden

Het Zuidelijk Toneel Eindhoven, één van de Nederlandse Voorzieningen, komt vanaf dit seizoen nog steviger in Vlaamse handen terecht dan tot voor kort al het geval was. Het Zuidelijk Toneel stond de afgelopen seizoenen onder de leiding van Eric Antonis. Antonis heeft het intendantchap aanvaard van "Antwerpen Kulturele hoofdstad van Europa 1993". De artistieke leiding van het gezelschap is nu toevertrouwd aan Ivo Van Hove. De voorbije jaren maakte Van Hove al een aantal producties geheel of gedeeltelijk op Nederlandse bodem (*Rouw siert Electra, Lulu, Richard II*). Nu werkt hij dus (voorlopig?) definitief over de grens en met hem zijn vaste medewerkers scenograaf Jan Versweyfeld en dramaturg Klaas Tindemans. Het ligt in de lijn van de artistieke keuzes van Van Hove dat hem een groot plateau en een gezelschap toegewezen wordt. Alleen heeft men dat in Nederland weer sneller begrepen dan in Vlaanderen waar de grote schouwburgen onherroepelijk verder in lethargie wegzinken.

Van Hove opent het seizoen met *Het Zuiden* (1951) van Julien Green, een Fransman van Amerikaanse afkomst. Het stuk laat zich zowel inhoudelijk als formeel nog het best omschrijven als een "klassieke tragedie". *Het Zuiden* speelt zich af op de vooravond van de Amerikaanse burgeroorlog (12 april 1861) in het Zuiden van de Verenigde Staten, het land van herkomst van de Greens. In de schaduw van die dreigende oorlog voltrekt zich het fatale noodlot van de hoofdpersonages. Voor Green voltrekken het collectieve noodlot (de ondergang van het Zuiden als samenleving) en het individuele noodlot van de personages zich in een enkele beweging. De affiche van de voorstelling is in dit opzicht relevant. Van Hove verklaarde ooit dat toneelmaken voor hem een soort van rekensom is waarbij je als de voorstelling af is, kan constateren of de berekening klopt of niet. Je zou de affiche kunnen lezen als een soort van optelsom van de motieven van het stuk: het naakte mannenlijf dat halverwege het geslacht en onder het gezicht "afgeknipt" is als een symbool voor de onuitsprekbare (homo-)sexuele passie; de strop om de hals die verwijst naar de historische achtergrond van de slavernij,

Het Zuiden (Het Zuidelijk Toneel) Foto Keon